

Warszawa, maj 2023

Kondycja podmiotów ekonomii społecznej w latach 2017-2021

Opracowanie analityczne zostało przygotowane w ramach projektu *Zintegrowany System Monitorowania Sektora Ekonomii Społecznej* współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej (UE) z Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, w zadaniu „Opracowanie analityczne przedstawiające kondycję sektora ekonomii społecznej”. Prezentowane dane pochodzą z badań Głównego Urzędu Statystycznego (GUS) za lata 2017, 2019 i 2021.

Celem opracowania jest przedstawienie kluczowych zmian w sektorze ekonomii społecznej w latach 2017-2021.

Do zbiorowości podmiotów ekonomii społecznej (PES) zostały zaliczone:

- organizacje non-profit
  - stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne
  - fundacje
  - społeczne podmioty wyznaniowe
  - koła gospodyń wiejskich
  - samorząd gospodarczy, kółka rolnicze
- spółdzielnie
  - spółdzielnie socjalne
  - spółdzielnie pracy
  - spółdzielnie inwalidów i niewidomych.

Kluczowe zmiany

Wyniki badań przeprowadzonych w zbiorowości podmiotów ekonomii społecznej wskazują na wzrost potencjału sektora w większości obszarów, głównie za sprawą wzrostu potencjału organizacji non-profit. W przypadku spółdzielni między 2017 r. a 2021 r. wystąpił spadek liczby aktywnych podmiotów, potencjału zatrudnieniowego, ale również finansowego. Przyczyniło się do tego przede wszystkim zamykanie działalności przez duże spółdzielnie pracy. Spółdzielnie socjalne, co prawda w analizowanym okresie zwiększyły swój potencjał zatrudnieniowy i finansowy, jednak nie zniwelowało to spadków spowodowanych przez spółdzielnie pracy.

Tablica 1. Kondycje podmiotów ekonomii społecznej wraz ze zmianami w latach 2017-2021

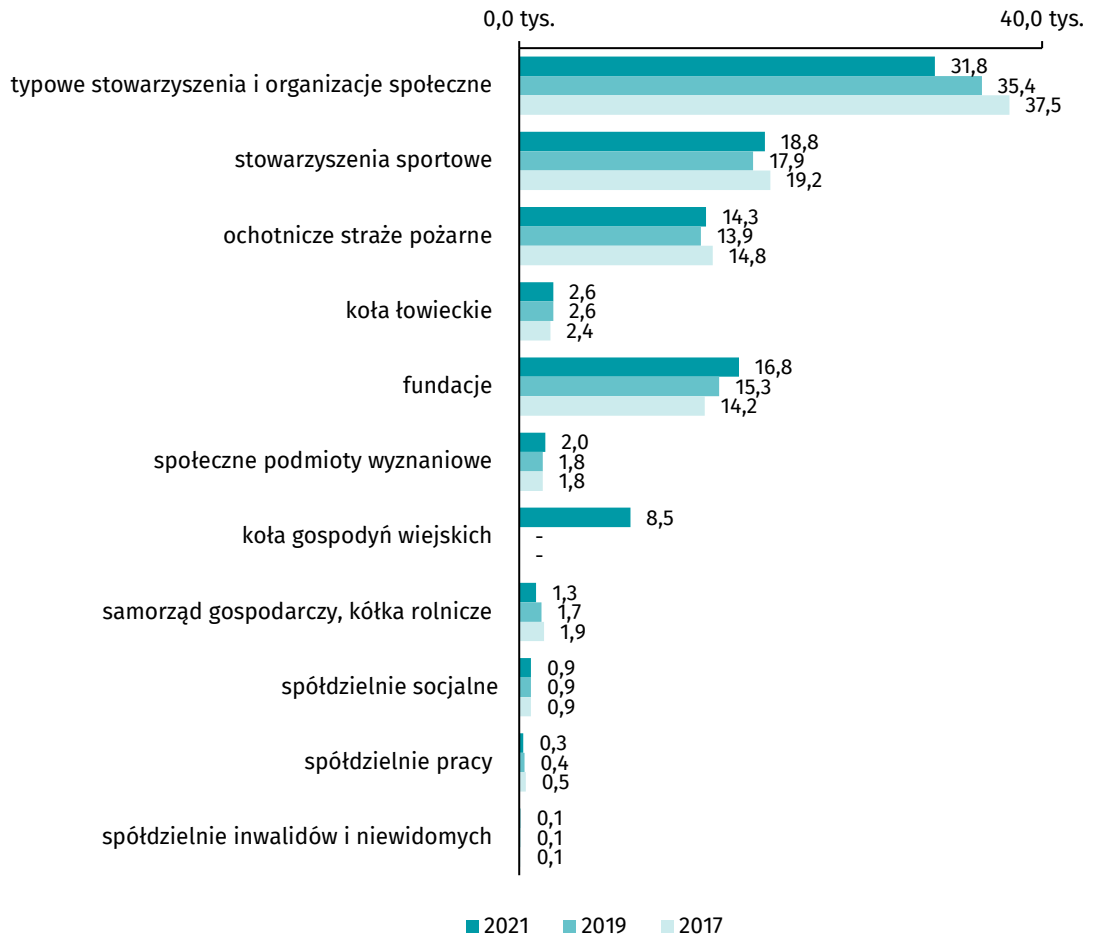
Wyszczególnienie	Podmioty ekonomii społecznej	Wartość 2021 r	Zmiana 2017-2021	
Liczba aktywnych podmiotów	OGÓŁEM	97,4 tys.	+4,0 tys.	+4,3%
	Organizacje non-profit	96,1 tys.	+4,2 tys.	+4,5%
	Spółdzielnie	1,3 tys.	-0,2 tys.	-11,8%
Liczba podmiotów zatrudniających na podstawie umowy o pracę	OGÓŁEM	14,4 tys.	-0,3 tys.	-1,5%
	Organizacje non-profit	13,2 tys.	-0,1 tys.	-0,3%
	Spółdzielnie	1,2 tys.	-0,2 tys.	-12,6%
Liczba pracowników zatrudnionych na podstawie umowy o pracę	OGÓŁEM	209,2 tys.	+14,3 tys.	+7,3%
	Organizacje non-profit	182,3 tys.	+23,8	+15,0%
	Spółdzielnie	26,8 tys.	-9,5 tys.	-26,1%
Średnia liczba pracowników zatrudnionych na podstawie umowy o pracę	OGÓŁEM	14	+1	+9,0%
	Organizacje non-profit	14	+2	+15,0%
	Spółdzielnie	22	-4	-15,0%
Liczba podmiotów zatrudniających osoby z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym	OGÓŁEM	3,5 tys.	+0,1 tys.	+4,6%
	Organizacje non-profit	2,6 tys.	+0,1 tys.	+4,3%
	Spółdzielnie	0,9 tys.	0,0 tys.	+5,4%
Liczba zatrudnionych osób z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym	OGÓŁEM	25,9 tys.	+1,0 tys.	+4,0%
	Organizacje non-profit	12,7 tys.	+4,3	+51,7%
	Spółdzielnie	13,2 tys.	-3,3 tys.	-20,1%
Przychody (zmiana nominalna)	OGÓŁEM	40,1 mld zł	+8,1 mld zł	+25,3%
	Organizacje non-profit	36,1 mld zł	+8,4 mld zł	+30,2%
	Spółdzielnie	4,0 mld zł	-0,3 mld zł	-6,4%
Przychody (zmiana realna ¹)	OGÓŁEM	40,1 mld zł	+4,0 mld zł	+11,0%
	Organizacje non-profit	36,1 mld zł	+4,8 mld zł	+15,3%
	Spółdzielnie	4,0 mld zł	-0,8 mld zł	-17,1%
Średnia wartość przychodów	OGÓŁEM	412 tys. zł	+69 tys. zł	+20,2%
	Organizacje non-profit	376 tys. zł	74 tys. zł	+24,6%
	Spółdzielnie	3 084 tys. zł	181 tys. zł	+6,2%

¹ W przeliczeniu na ceny stałe, tzn. po uwzględnieniu wpływu inflacji, jaka miała miejsce między poszczególnymi latami.

Aktywne podmioty

W 2021 r. aktywną działalność prowadziło 97,4 tys. podmiotów ekonomii społecznej, a ich liczba wzrosła od 2017 r. o 4,0 tys. (tj. 4,3%).

Wykres 1. Liczba aktywnych podmiotów ekonomii społecznej według rodzaju

Przeważającą część zbiorowości PES stanowiły organizacje non-profit (98,7% w 2021 r.). Ich liczba w analizowanym okresie zwiększyła się z 91,9 tys. w 2017 r. do 96,1 tys. w 2021 r. (wzrost 4,5%). Spowodowane to było przede wszystkim wprowadzeniem jako odrębnej formy prawnej kół gospodyń wiejskich², których liczebność w 2021 r. wyniosła 8,4 tys. i stanowiła 8,7% PES.

Poszczególne grupy organizacji non-profit charakteryzowały się różną dynamiką zmian w zakresie liczby aktywnych podmiotów. Największe tempo wzrostu miało miejsce w przypadku fundacji – w latach 2017-2021 ich liczba wzrosła o 18,2% (z 14,2 tys. do 16,8 tys.). Zmniejszyła się natomiast liczebność największej grupy organizacji non-profit – typowych stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych (z 37,5 tys. w 2017 r. do 31,8 tys. w 2021 r., tj. o 15,3%). Jednak procentowo największy spadek liczby podmiotów odnotowano w przypadku organizacji samorządu gospodarczego i kółek rolniczych – 34,5% (z 1,9 tys. w 2017 r. do 1,3 tys. w 2021 r.). Był to przede wszystkim efekt zmniejszenia się liczby aktywnych kółek rolniczych (o 54,4%; z 1,1 tys. w 2017 r. do 0,5 tys. w 2021 r.), których część do 2018 r. funkcjonowała tylko ze względu na prowadzenie kół gospodyń wiejskich. Po wejściu w życie ustawy z dnia 9 listopada 2018 r. o kołach gospodyń wiejskich, część kół gospodyń wiejskich rozpoczęło samodzielną działalność, a tym samym kółka rolnicze przestały funkcjonować.

² Możliwość rejestrowania kół gospodyń wiejskich jako oddzielnych podmiotów prawnych została wprowadzona ustawą z dnia 9 listopada 2018 r. o kołach gospodyń wiejskich.

Biorąc pod uwagę zbiorowość spółdzielni, to liczba aktywnych podmiotów w 2021 r. wyniosła 1,3 tys. i w analizowanym okresie zmniejszyła się o 0,2 tys. (11,8%). Największy wpływ miał spadek liczby spółdzielni pracy – między 2017 r. a 2021 r. o 30,2% (z 0,5 tys. w 2017 r. do 0,3 tys. w 2021 r.).

Wśród podmiotów ekonomii społecznej na koniec 2021 r. było 0,6 tys. przedsiębiorstw społecznych, z czego 47,1% stanowiły organizacje non-profit, a 52,9% spółdzielnie. W odniesieniu do 2019 r.³ liczba przedsiębiorstw społecznych zmniejszyła się o niespełna 0,1 tys. podmiotów (8,4%)..

W 2021 r. najczęściej wskazywaną przez organizacje non-profit dziedziną działalności był sport, turystyka, rekreacja lub hobby (26,6% wszystkich organizacji), a następnie ratownictwo (15,3% organizacji) oraz kultura i sztuka (12,3% organizacji). W latach 2017-2021 zaszły zauważalne zmiany pod względem struktury podmiotów non-profit według głównej dziedziny działalności. W największym stopniu zmniejszył się udział organizacji realizujących działania z zakresu sportu, turystyki, rekreacji lub hobby (o 2,4 p. proc. tj. z 29,0% w 2017 r. do 26,6% w 2021 r.). Największy wzrost natomiast dotyczył podmiotów zajmujących się rozwojem lokalnym w wymiarze społecznym i ekonomicznym. Była to zmiana z 4,3% do 6,3% i wynikała z uwzględnienia w badaniach od 2020 r. kół gospodyń wiejskich jako odrębnej formy organizacyjnej.

Spółdzielnie w latach 2017-2021 najczęściej zajmowały się przetwórstwem przemysłowym, działalnością związaną z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi, działalnością w zakresie usług administrowania i działalnością wspierającą, a także opieką zdrowotną i pomocą społeczną – we wszystkich latach działalność w spółdzielniach według tych sekcji PKD łącznie wynosiła powyżej 60,0%. Spośród tych rodzajów działalności największa zmiana odsetka dotyczyła działalności związanej z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi – udział w tym przypadku wzrósł w badanym okresie dla spółdzielni ogółem o 1,8 p. proc., tj. z 13,1% w 2017 r. do 14,9% w 2021 r.

Potencjał zatrudnieniowy

W 2021 r. 14,4 tys. (14,8%) podmiotów ekonomii społecznej zatrudniało przynajmniej jedną osobę na podstawie stosunku pracy. Liczba ta w analizowanym okresie była dość stabilna – w 2019 r. było to również 14,4 tys., a w 2017 r. – 14,7 tys.

Podmioty ekonomii społecznej w 2021 r. zatrudniały 209,2 tys. pracowników etatowych i było to o 14,3 tys. osób (7,3%) więcej niż w 2017 r. Analizowane podmioty były w 2021 r. głównym miejscem pracy dla 176,6 tys. osób, co stanowiło 84,4% ogółu pracujących. W latach 2017-2021 co prawda liczba osób, dla których sektor ekonomii społecznej był głównym miejscem pracy wzrastała, jednak w odniesieniu do ogółu pracujących udział tej grupy się zmniejszył (w 2017 r. było to 167,9 tys. osób tj. 86,1% ogółu zatrudnionych w PES).

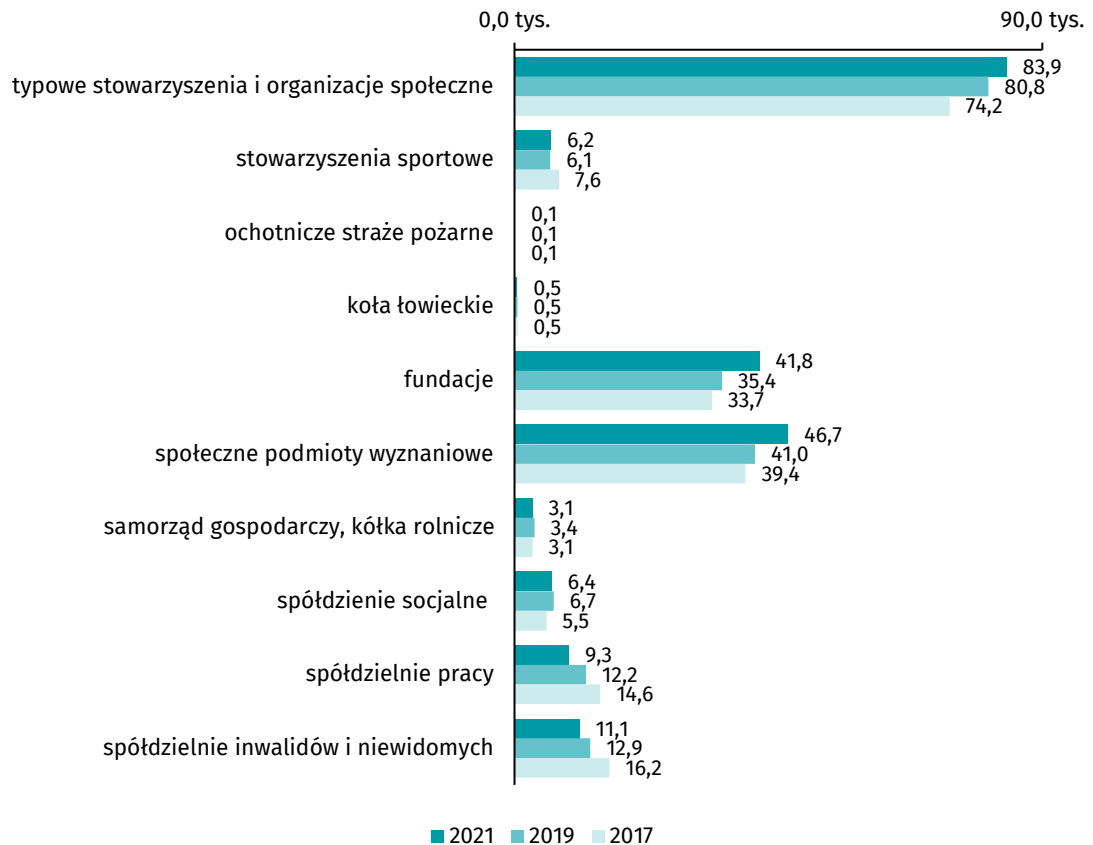
Zwiększenie potencjału zatrudnieniowego sektora widoczne jest również we wskaźnikach odnoszących się do gospodarki narodowej. W porównaniu do przeciętnej liczby osób pracujących⁴ w Polsce zatrudnienie w podmiotach ekonomii społecznej w 2021 r. stanowiło 1,2%, podczas gdy w 2019 r. udział ten wyniósł 1,0%, a w 2017 r. – 1,1%. Natomiast w odniesieniu do zatrudnienia na podstawie stosunku pracy w Polsce – 1,5% w 2021 r. oraz po 1,4% w 2019 r. i 2017 r.

Udział kobiet wśród pracowników etatowych w podmiotach ekonomii społecznej w 2021 r. wyniósł 72,7% i wzrósł o 3,5 p. proc. w porównaniu do 2017 r.

³ Pierwsze listy przedsiębiorstw społecznych zostały opublikowane przez Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej w 2018 r.

⁴ Pracujący w gospodarce narodowej to osoby zatrudnione na podstawie stosunku pracy, pracodawcy i pracujący na własny rachunek. Natomiast wśród zatrudnionych na podstawie stosunku pracy nie uwzględnia się pracodawców i pracujących na własny rachunek. Więcej o definicjach stosowanych w statystyce rynku pracy: <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rynek-pracy/zasady-metodyczne-rocznik-pracy/zeszyt-metodologiczny-statystyka-ryнку-pracy-i-wynagrodzen,1,3.html>

Wykres 2. Liczba osób zatrudnionych na umowę o pracę w podmiotach ekonomii społecznej według rodzaju podmiotu i stanu na 31.12^a

a Na wykresie nie uwzględniono kół gospodyń wiejskich ze względu na znikomy poziom zatrudnienia na podstawie umowy o pracę (poniżej 0,1 tys. osób).

Dynamika zmian w liczbie zatrudnionych pracowników etatowych wyglądała inaczej w zbiorowości organizacji non-profit i spółdzielni. We wszystkich analizowanych latach ponad 4/5 zatrudnionych pracowało w organizacjach non-profit. Liczba osób zatrudnionych w tej grupie PES wzrosła z 158,6 tys. w 2017 r. do 182,3 tys. w 2021 r. (o 15,0%). Zwiększyła się także średnia liczba zatrudnionych przypadająca na jedną organizację zatrudniającą w ramach stosunku pracy – w 2017 r. przeciętnie było około 12 osób, a w 2021 r. – około 14 osób.

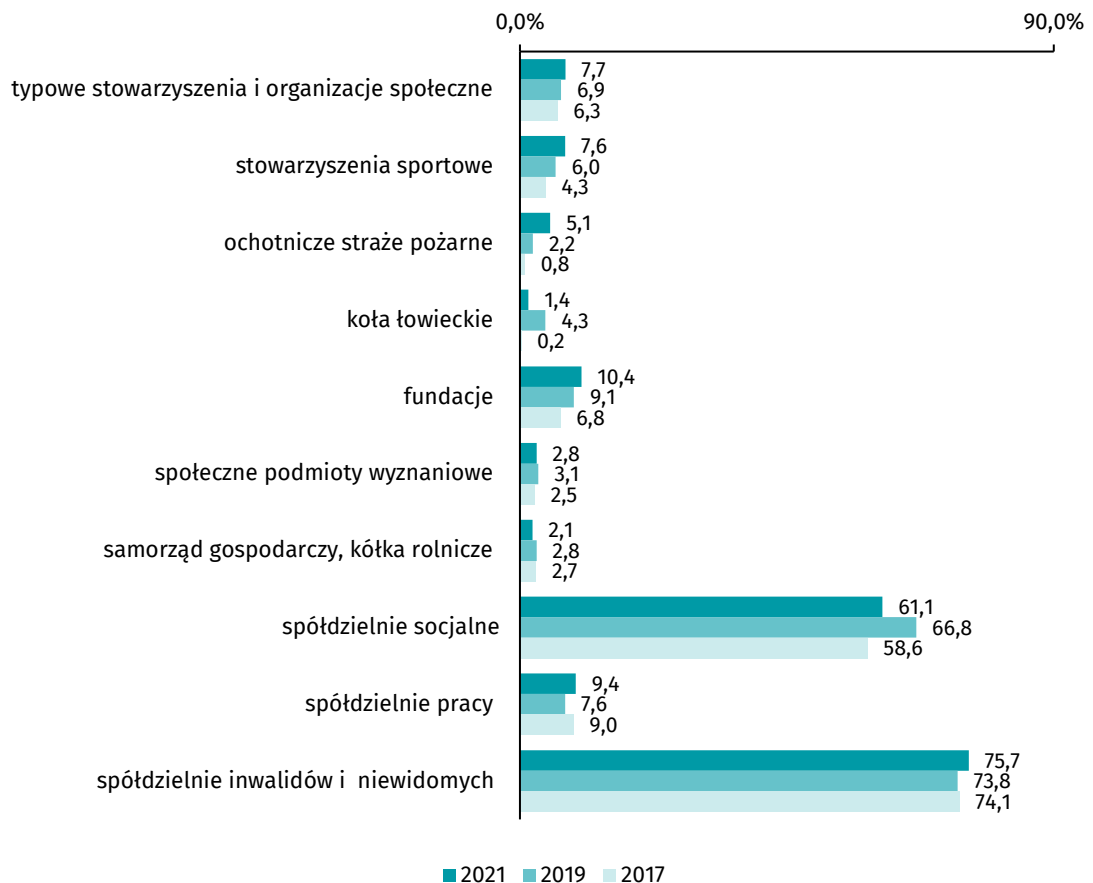
W spółdzielniach natomiast odnotowano spadek liczby zatrudnionych pracowników o 26,1%, tj. z 36,3 tys. w 2017 r. do 26,8 tys. w 2021 r. Tym samym zmniejszyła się średnia liczba zatrudnionych z 26 osób w 2017 r. do 22 pracowników w 2021 r. Sytuacja ta spowodowana była sukcesywnym zmniejszaniem się liczby spółdzielni pracy oraz inwalidów i niewidomych, a więc i zatrudnienia w tej grupie podmiotów.

Reintegracja pracowników

Osoby zagrożone wykluczeniem społecznym to osoby, które w momencie podjęcia zatrudnienia w podmiocie należały do jednej z następujących grup: bezrobotni; osoby do 30. roku życia lub po ukończeniu 50. roku życia, jeśli posiadały status osoby poszukującej pracy; osoby poszukujące pracy niepozostające w zatrudnieniu lub niewykonyjące innej pracy zarobkowej; osoby niepełnosprawne; bezdomni; uzależnieni od alkoholu lub innych środków odurzających; osoby z zaburzeniami psychicznymi; osoby zwolnione z zakładów karnych; uchodźcy; osoby podlegające ubezpieczeniu społecznemu rolników w pełnym wymiarze, jeżeli ich dochód wynosi nie więcej niż dochód z 6 hektarów przeliczeniowych; osoby spełniające kryteria dochodowe umożliwiające przyznanie świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej; osoby usamodzielniane.

Jedną z funkcji podmiotów ekonomii społecznej jest zatrudnianie osób z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym. W 2021 r. takich pracowników posiadało 3,5 tys. podmiotów ekonomii społecznej, co stanowiło 3,6% ogółu PES i 24,4% jednostek zatrudniających pracowników etatowych. Dla porównania w 2017 r. pracowników z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym posiadało 3,4 tys. PES (3,6% ogółem i 23,0% zatrudniających).

Wykres 3. Odsetek osób z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym wśród pracowników etatowych według rodzaju podmiotu i stanu na 31.12^a

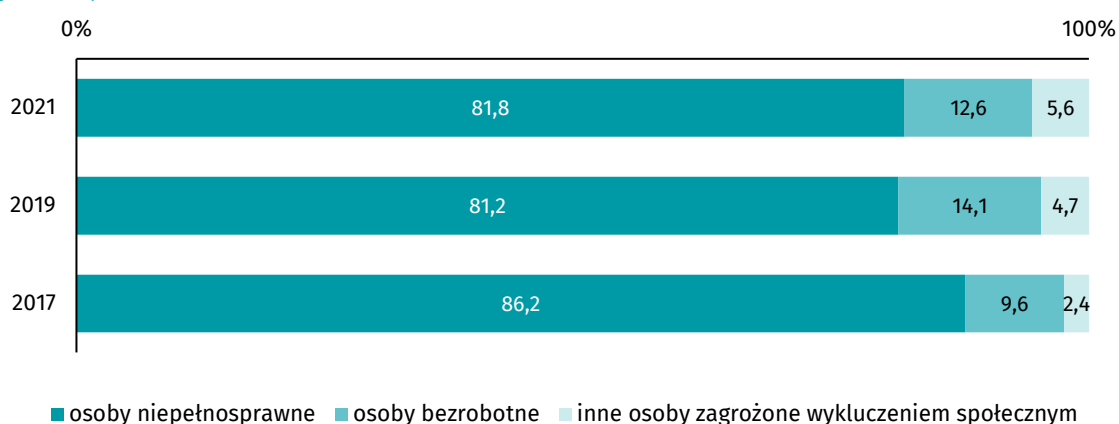
a Na wykresie nie uwzględniono kół gospodyń wiejskich ze względu na znikomy poziom zatrudnienia na podstawie umowy o pracę (poniżej 0,1 tys. osób).

Podmioty ekonomii społecznej zatrudniały w 2021 r. 25,9 tys. osób z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym, co stanowiło 12,4% ogółu pracowników. W odniesieniu do 2017 r. liczba pracowników etatowych z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym wzrosła o 1,0 tys. osób, jednak nie przełożyło się to na zwiększenie udziału tej grupy wśród ogółu zatrudnionych (w 2017 r. było to 12,8%).

W 2021 r. ponad połowa pracowników z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym była zatrudniona w spółdzielniach (51,0%). Należy jednak zauważyć, że liczba takich pracowników sukcesywnie zmniejszała się (z 16,5 tys. osób w 2017 r. do 13,2 tys. osób w 2021 r.), co wynikało w największym stopniu ze spadku zatrudnienia w spółdzielniach inwalidów i niewidomych (z 12,0 tys. osób w 2017 r. do 8,4 tys. osób w 2021 r.) z powodu likwidacji ich działalności. W analizowanym okresie wzrosła natomiast liczba osób zatrudnionych ze względu na przynależność do jednej z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym w organizacjach non-profit (z 8,4 tys. osób w 2017 r. do 12,7 tys. osób w 2021 r.). W efekcie udział tej zbiorowości w ogóle zatrudnionych w organizacjach non-profit zwiększył się z 6,3% w 2017 r. do 8,4% w 2021 r.

W strukturze zatrudnionych osób z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym przeważały osoby niepełnosprawne, jednak ich udział zmniejszył się z 86,2% w 2017 r. do 81,8% w 2021 r., co można wiązać m.in. ze znacznym spadkiem zatrudnienia w spółdzielniach inwalidów i niewidomych.

Wykres 4. Struktura zatrudnionych osób z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym⁵ w podmiotach ekonomii społecznej

W latach 2017-2021 zmniejszył się udział podmiotów ekonomii społecznej prowadzących działania z zakresu reintegracji społecznej lub zawodowej na rzecz pracowników. W 2017 r. takie działania prowadziło 7,7% zatrudniających podmiotów, a w 2021 r. – 7,2%. Wyższy udział prowadzących działania z zakresu reintegracji społecznej lub zawodowej wystąpił w zbiorowości spółdzielni – w 2021 r. było to 45,8% zatrudniających podmiotów (46,6% w 2017 r.). W przypadku organizacji non-profit w 2021 r. takie działania realizowało 3,6% zatrudniających jednostek, a w 2017 r. – 3,9%.

Podmioty ekonomii społecznej najczęściej oferowały pracownikom możliwość spotkań lub wyjazdów integracyjnych – w 2021 r. było to 60,0% prowadzących działania z zakresu reintegracji społecznej lub zawodowej. Odsetek ten był niższy niż w latach wcześniejszych (po 66,8% w 2017 r. i 2019 r.), co może być związane z sytuacją epidemiologiczną spowodowaną chorobą COVID-19 i obowiązującymi w 2021 r. obostrzeniami, które utrudniały realizację spotkań lub wyjazdów integracyjnych.

Przychody

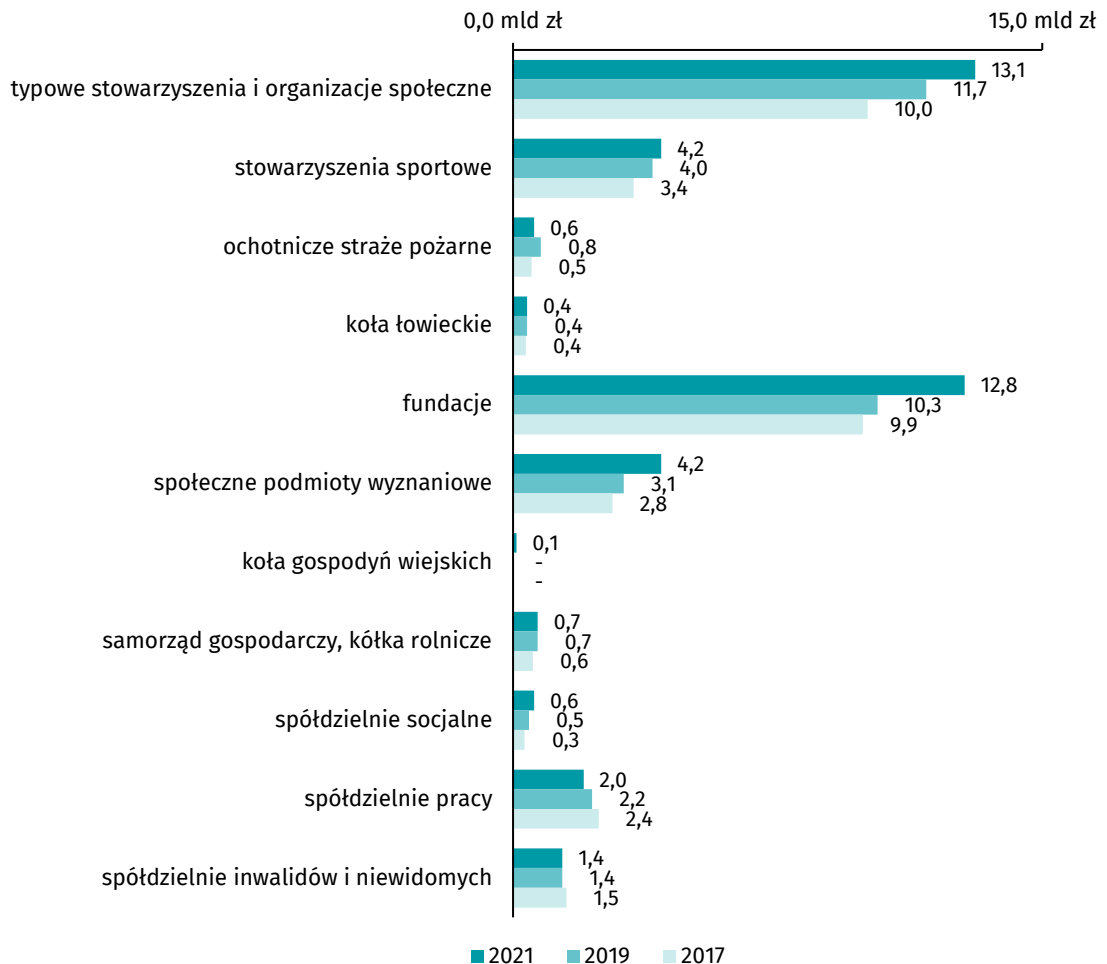
W latach 2017-2021 nieznacznie zmalał odsetek PES wykazujących przychody (z 91,3% w 2017 r. do 90,6% w 2021 r.), w tym szczególnie w zbiorowości organizacji non-profit (z 91,2% w 2017 r. do 90,4% w 2021 r.). W przypadku spółdzielni przychody w ciągu roku uzyskiwały prawie wszystkie podmioty i dodatkowo odsetek ten nieznacznie wzrósł (w 2017 r. było to 97,3% spółdzielni, a w 2021 r. – 98,8%).

Między 2017 r. a 2021 r. następował systematyczny wzrost łącznej wartości przychodów wygenerowanych przez podmioty ekonomii społecznej z 32,0 mld zł w 2017 r. do 40,1 mld zł w 2021 r.

⁵ W pomiarze za 2017 r. pytano o kategorię „osób długotrwale bezrobotnych”, natomiast w pomiarach za 2019 r. i 2021 r. o „osoby bezrobotne”. Wynikało to ze zmian, jakie nastąpiły w Ustawie o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, co przełożyło się na zmianę w definicji tej grupy osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

(wzrost o 25,3% nominalnie i o 11,0% realnie⁶). Największą część przychodów generowały organizacje non-profit i było to odpowiednio: 27,7 mld zł w 2017 r., 31,0 mld zł w 2019 r. oraz 36,1 mld zł w 2021 r. To z kolei oznaczało w każdym roku udział organizacji non-profit w łącznej kwocie przychodów PES na poziomie ok. 90,0%. Całkowita suma przychodów spółdzielni zmniejszyła się w badanym okresie i wyniosła: 4,3 mld zł w 2017 r., 4,1 mld zł w 2019r. i 4,0 mld zł w 2021 r.

Wykres 5. Przychody podmiotów ekonomii społecznej według rodzaju organizacji

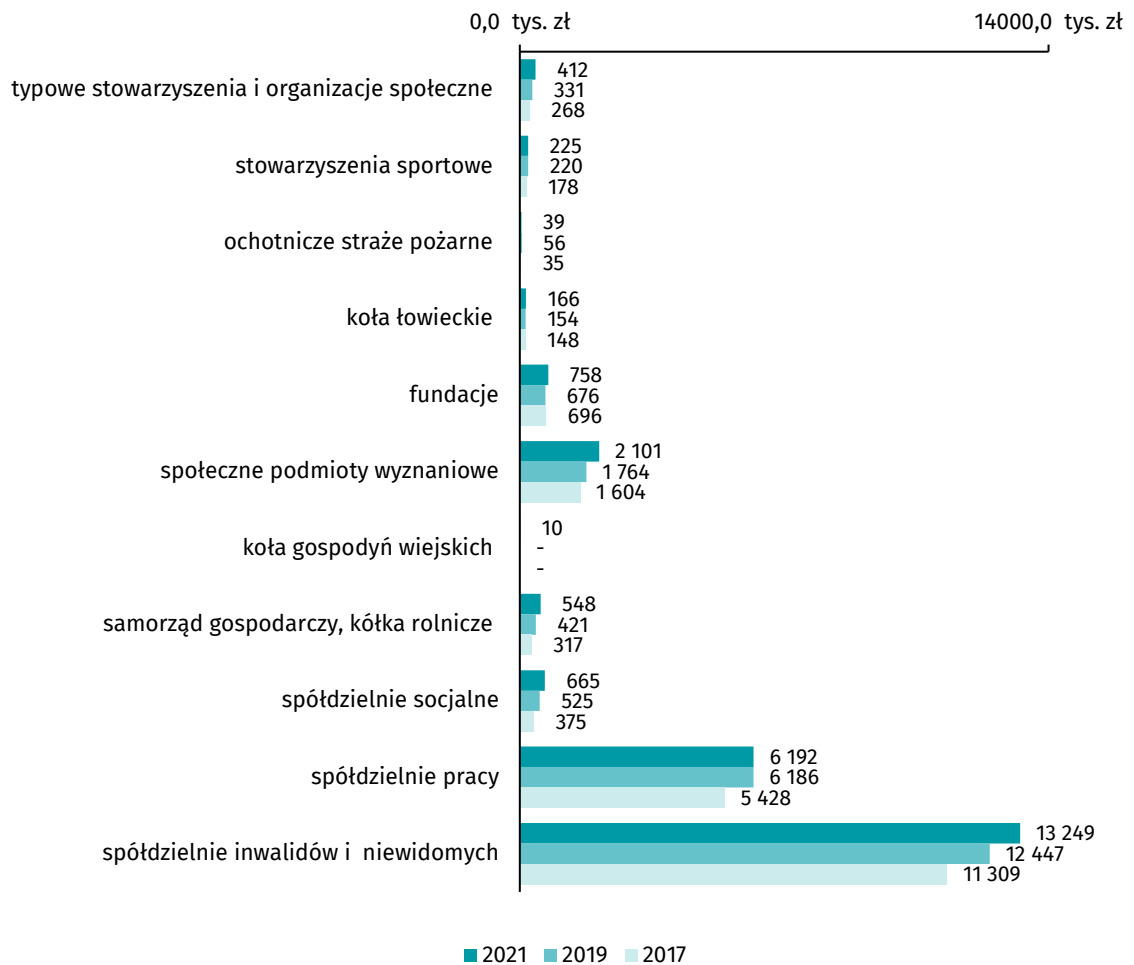
W 2021 r. średnia wartość przychodów podmiotów ekonomii społecznej wyniosła 412 tys. zł i była o 69 tys. zł (20,2%) wyższa niż w 2017 r. Analizując przeciętne przychody podmiotów ekonomii społecznej odnotowano niemal 10-krotnie wyższe wartości w przypadku spółdzielni, niż w przypadku organizacji non-profit (w 2021 r. było to odpowiednio 3 084 tys. zł wobec 376 tys. zł).

Biorąc pod uwagę rodzaj PES, to największe przeciętne przychody posiadały w 2021 r. spółdzielnie inwalidów i niewidomych (13 249 tys. zł), a następnie spółdzielnie pracy (6 192 tys. zł), a wśród organizacji non-profit – społeczne podmioty wyznaniowe (2 193 tys. zł). Największy proporcjonalny wzrost średnich przychodów w badanym okresie (o 77,5%) miał miejsce w przypadku spółdzielni socjalnych (z 375 tys. zł w 2017 r. do 665 tys. zł w 2021 r.).

⁶ W przeliczeniu na ceny stałe, tzn. po uwzględnieniu wpływu inflacji, jaka miała miejsce między poszczególnymi latami.

Wykres 6. Średnia^a przychodów w podmiotach ekonomii społecznej

a Wartość średniej obliczona dla ogółu podmiotów danego rodzaju.

W latach 2017-2021 największa część przychodów podmiotów ekonomii społecznej pochodziła ze źródeł nierynkowych o charakterze publicznym (dotacje i dofinansowań od publicznych instytucji krajowych lub zagranicznych). Dodatkowo udział ten wzrósł z 44,7% w 2017 r. do 45,9% w 2021 r. Przychody ze źródeł publicznych były znaczące przede wszystkim wśród organizacji non-profit – w 2021 r. było to 46,9% przychodów, podczas gdy w spółdzielniach wyniosły jedynie - 8,1%.

Drugim istotnym źródłem przychodów podmiotów ekonomii społecznej są środki rynkowe pochodzące m.in. z odpłatnej działalności statutowej lub działalności gospodarczej. Ich udział w 2021 r. w ogólnej sumie przychodów wyniósł 38,7%, sukcesywnie zmniejszając się od 2017 r. W przypadku spółdzielni źródła rynkowe dominują w strukturze przychodów – w 2021 r. pochodziło z nich 90,5% przychodów, z czego 88,1% to były przychody z działalności gospodarczej. Dla porównania w organizacjach non-profit w 2021 r. ze źródeł rynkowych pochodziło 30,1% przychodów, z czego 10,6% z działalności gospodarczej. W obu zbiorowościach PES udział przychodów pochodzących ze źródeł rynkowych zmniejszył się w okresie 2017-2021.

W przypadku organizacji non-profit należy wyróżnić jeszcze wśród przychodów środki pochodzące ze źródeł nierynkowych o charakterze niepublicznym np. zbiórki publiczne, darowizny, które w przypadku spółdzielni miały marginalne znaczenie. W 2021 r. udział przychodów pochodzących ze źródeł nierynkowych niepublicznych w organizacjach non-profit wyniósł 16,0% i odsetek ten wzrósł w porównaniu do 2017 r., kiedy wyniósł 12,2%.

Tablica 2. Struktura przychodów podmiotów ekonomii społecznej

Wyszczególnienie	Rok	Podmioty ekonomii społecznej		
		Ogółem	Organizacje non-profit	Spółdzielnie
Ogółem przychody (w mld zł)	2017	32,0	27,7	4,3
	2019	35,1	31,0	4,1
	2021	40,1	36,1	4,0
% w kolumnie				
Przychody o charakterze rynkowym	2017	40,9	33,4	92,5
	2019	40,1	33,3	92,0
	2021	36,3	30,1	90,5
działalność gospodarcza	2017	25,2	15,6	90,4
	2019	22,2	13,5	89,8
	2021	18,5	10,6	88,1
odpłatna działalność statutowa	2017	14,5	16,5	0,3
	2019	15,7	17,7	0,1
	2021	16,1	17,9	0,3
zamówienia publiczne	2017	0,4	0,5	0,1
	2019	0,8	0,9	0,6
	2021	0,6	0,6	1,5
odsetki i dywidendy	2017	0,9	0,7	1,7
	2019	1,3	1,3	1,7
	2021	1,1	1,0	0,4
Przychody o charakterze nierynkowym	2017	52,3	59,1	6,2
	2019	54,4	60,6	6,6
	2021	57,4	62,9	8,3
publiczne, w tym:	2017	41,7	46,9	6,1
	2019	42,6	47,3	6,5
	2021	43,0	46,9	8,1
dotacje udzielane w trybie otwartego konkursu ofert	2017	12,2	14,0	0,2
	2019	13,7	15,4	0,1
	2021	14,0	15,5	0,7
dotacje przyznane według liczby odbiorców	2017	14,0	15,9	0,4
	2019	14,4	16,2	0,5
	2021	16,4	18,2	0,8
dofinansowanie do wynagrodzeń lub składek na ubezpieczenia społeczne	2017	0,8	1,0	-
	2019	1,3	0,9	5,0
	2021	1,4	1,0	5,3
UE, zagranica	2017	8,8	9,3	5,3
	2019	9,3	10,4	0,9
	2021	7,5	8,2	1,1
niepubliczne	2017	10,6	12,2	0,2
	2019	11,7	13,2	0,1
	2021	14,4	16,0	0,2

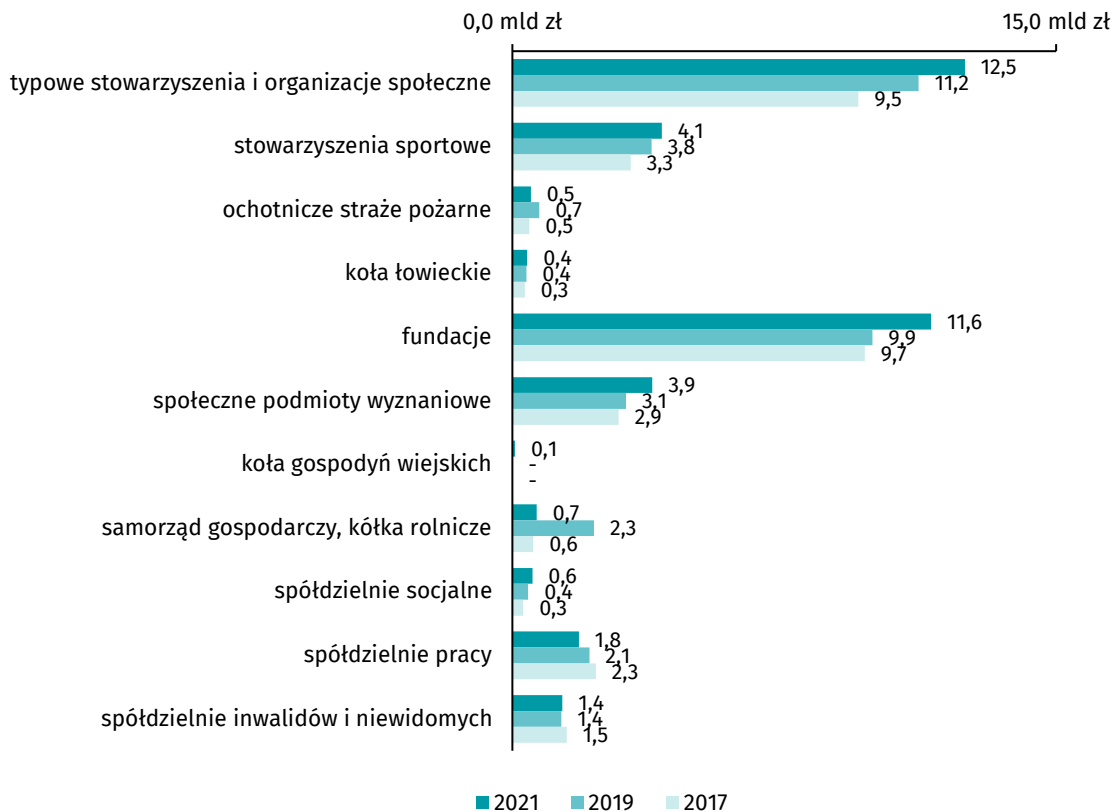
Wyszczególnienie	Rok	Podmioty ekonomii społecznej		
		Ogółem	Organizacje non-profit	Spółdzielnie
Składki członkowskie	2017	3,4	3,9	0,6
	2019	3,9	4,3	0,2
	2021	4,3	4,7	0,1
Inne przychody	2017	3,3	3,7	0,7
	2019	1,7	1,8	1,2
	2021	2,1	2,2	1,1

Koszty działalności

W 2021 r. podmioty ekonomii społecznej poniosły koszty w wysokości 37,4 mld zł, o 6,5 mld zł wyższe (21,0%) w porównaniu do 2017 r. Przeciętna wartość kosztów przypadająca na jednostkę, która je posiadała, wyniosła w 2021 r. 416 tys. zł i była o 52 tys. zł wyższa niż w 2017 r. W 2021 r. koszty poniesione przez PES stanowiły 93,4% przychodów uzyskanych przez te podmioty. Udział ten zmniejszył się o 3,4 p. proc. w porównaniu do 2017 r.

Dominująca część kosztów przypadała na organizacje non-profit – w 2021 r. było to 89,9%, a w 2017 r. 86,7%. Koszty organizacji non-profit w analizowanym okresie wzrosły o 25,5% (z 26,8 mld zł w 2017 r. do 33,7 mld zł w 2021 r.). Relacja poniesionych przez organizacje non-profit kosztów do uzyskanych przychodów sukcesywnie zmniejszała się w analizowanym okresie – w 2017 r. wynosiła 96,9%, a w 2021 r. – 93,3%. W największym stopniu udział ten zmniejszył się w zbiorowości społecznych podmiotów wyznaniowych (z 104,0% w 2017 r. do 91,5% w 2021 r.), a następnie fundacji (z 98,0% w 2017 r. do 90,5% w 2021 r.).

Wykres 7. Koszty podmiotów ekonomii społecznej

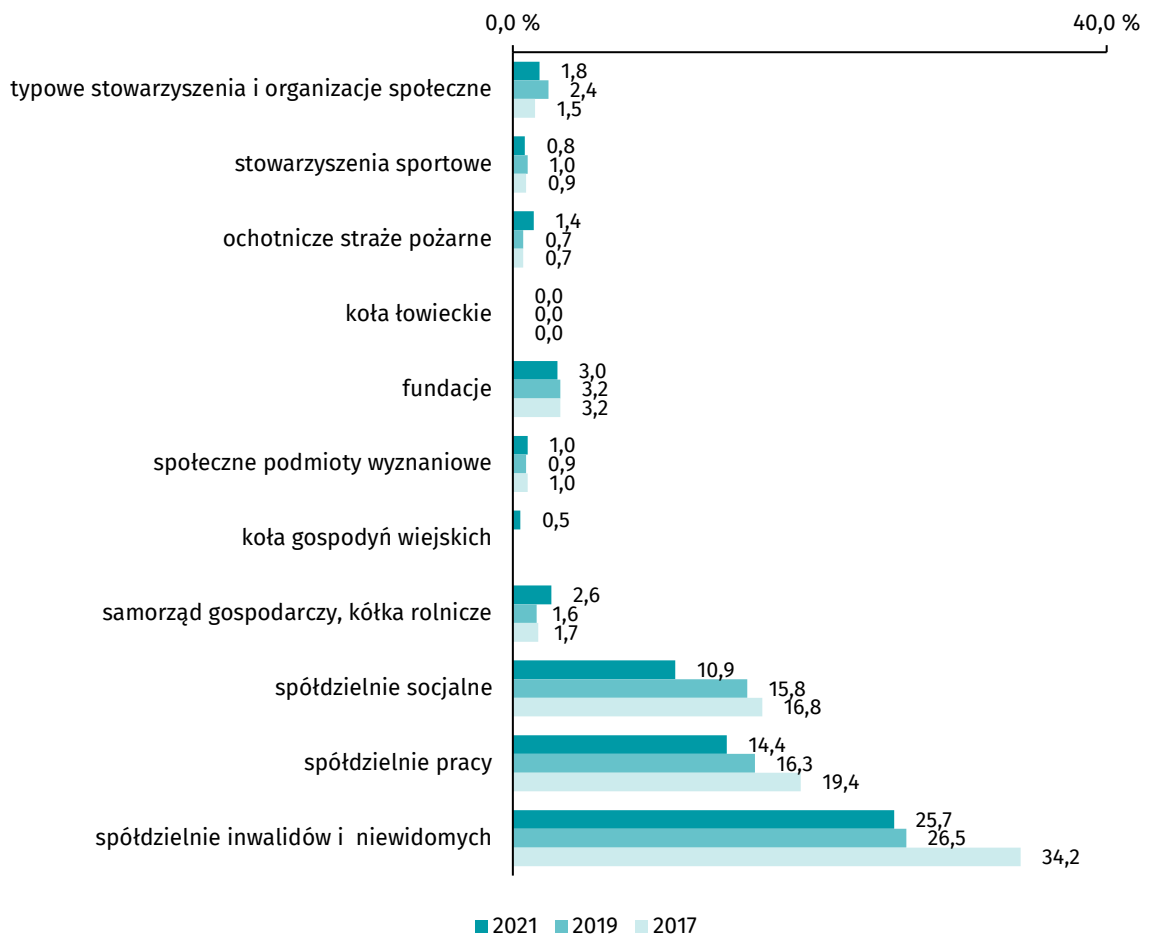

Koszty działalności spółdzielni natomiast stopniowo spadały w analizowanym okresie. Ich łączna suma zmniejszyła się o 8,3% (z 4,1 mld zł w 2017 r. do 3,8 mld zł w 2021 r.). Zmniejszyła się również relacja poniesionych kosztów do uzyskanych przez spółdzielnie przychodów – w 2017 r. koszty stanowiły 96,2% przychodów, a w 2021 r. – 94,2%. Biorąc pod uwagę rodzaj spółdzielni, to udział poniesionych kosztów w odniesieniu do uzyskanych przychodów wzrósł między 2017 r. a 2021 r. w spółdzielniach socjalnych (z 92,6% do 95,6%). Odwrotna tendencja wystąpiła w spółdzielniach pracy (spadek z 94,8% do 92,9%) oraz spółdzielniach inwalidów i niewidomych (z 99,2% do 95,4%).

Pożyczki

W 2021 r. pożyczkę lub kredyt zaciągnęło 1,7 tys. podmiotów ekonomii społecznej (1,7%), w tym 1,5 tys. organizacji non-profit i 0,2 tys. spółdzielni. Liczba PES, które zaciągnęły pożyczkę lub kredyt, nie zmieniła się w analizowanym okresie znacząco – w 2017 r. wyniosła 1,6 tys. podmiotów (1,7%). Odnotowano natomiast zmiany w tym obszarze wśród organizacji non-profit i spółdzielni. W 2017 r. pożyczkę lub kredyt zaciągnęło 1,4% organizacji non-profit i 19,0% spółdzielni, a w 2021 r. było to kolejno 1,6% i 13,0%. Najbardziej wyraźny spadek odsetka jednostek, które zaciągnęły pożyczkę lub kredyt, odnotowano wśród spółdzielni inwalidów i niewidomych (z 34,2% w 2017 r. do 25,7% w 2021 r.).

Wykres 8. Odsetek podmiotów ekonomii społecznej, które zaciągnęły pożyczkę lub kredyt

W 2021 r. podmioty ekonomii społecznej zaciągnęły pożyczki i kredyty na kwotę 395,1 mln zł. Przeciętnie dawało to 232,6 tys. zł na jednostkę posiadającą takie zobowiązania. Suma zaciągniętych przez PES pożyczek i kredytów między 2017 r. a 2021 r. zmniejszyła się o 10,3%, a średnia o 15,8% – w 2017 r. wartości te wynosiły odpowiednio 440,6 mln zł i 276,4 tys. zł.

Wartość zaciągniętych pożyczek i kredytów przez organizacje non-profit w analizowanym okresie zwiększyła się o 9,3%. W 2017 r. było to 304,0 mln zł, a w 2021 r. – 332,1 mln zł. W przypadku organizacji non-profit w 2021 r. najwyższa średnia wartość zaciągniętych zobowiązań wystąpiła wśród społecznych podmiotów wyznaniowych – było to 979,1 tys. zł, co stanowiło blisko 5-krotny wzrost w porównaniu do 2017 r.

Inaczej było w przypadku spółdzielni – tam łączna kwota zaciągniętych w danym roku zobowiązań zmniejszyła się w analizowanym okresie o 53,9% (z 136,6 mln zł w 2017 r. do 63,0 mln zł w 2021 r.). Biorąc pod uwagę rodzaj spółdzielni największe zobowiązania zaciągnęły w 2021 r. spółdzielnie inwalidów i niewidomych (średnio 1,2 mln zł), a w drugiej kolejności spółdzielnie pracy (średnio 435,5 tys. zł). W porównaniu do 2017 r. przeciętna wartość zaciągniętych zobowiązań w tych dwóch rodzajach spółdzielni zmniejszyła się – w 2017 r. średnia wyniosła w spółdzielniach inwalidów i niewidomych 1,4 mln zł, a w spółdzielniach pracy – 706,2 tys. zł.

Informacja metodologiczna

Do opracowania tej notatki zostały wykorzystane wstępne wyniki z pierwszej edycji badania GUS 1.04.09. Działalność integracyjna podmiotów gospodarki społecznej za 2021 r., zrealizowanego na formularzach SOF-5 (Sprawozdanie o współpracy, zarządzaniu i działalności integracyjnej wybranych organizacji non-profit) i GS-S (Sprawozdanie o działalności spółdzielni: pracy, socjalnych, inwalidów i niewidomych). Ponadto wykorzystano wyniki badań pilotażowych za 2017 r. i 2019 r. zrealizowanych w ramach projektu partnerskiego Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej oraz Głównego Urzędu Statystycznego pt. *Zintegrowany System Monitorowania Sektora Ekonomii Społecznej* współfinansowanego ze środków UE z Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój (na formularzu SOF-5ES Załącznik do sprawozdania SOF-5 na potrzeby monitorowania rozwoju sektora ekonomii społecznej oraz formularzu ES-S Sprawozdanie o działalności spółdzielni: pracy, socjalnych, inwalidów i niewidomych).

Badanie na formularzu SOF-5 ma charakter panelowy, a w jego kartotece znajdują się jednostki z kartoteki SOF-1 (Sprawozdanie z działalności fundacji, stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych) i SOF-4s (Sprawozdanie z działalności samorządu gospodarczego i zawodowego), które za rok poprzedzający złożyły te sprawozdania. Ze względu na to, że kartoteka do badania SOF-5 jest stworzona na podstawie kartoteki SOF-1 i SOF-4s za rok poprzedzający, do uogólnienia wyników konieczne jest uwzględnienie zmian w operacie, które nastąpiły pomiędzy edycjami badań. Do tego celu wykorzystywane są dane z Bazy Jednostek Statystycznych oraz dane z ZUS. Do zbioru wynikowego każdorazowo konstruowane są wagi, które umożliwiają uogólnienie pozyskanych danych na całą populację aktywnych jednostek.

Sprawozdaniem GS-S (w badaniach pilotażowych ES-S) objęte są wszystkie aktywne spółdzielnie spośród badanych typów, jednak ze względu na to, że nie wszystkie aktywne podmioty składają sprawozdanie również konieczna jest konstrukcja wag uogólniających dane na całą populację aktywnych spółdzielni.

W przypadku cytowania danych Głównego Urzędu Statystycznego prosimy o zamieszczenie informacji: „Źródło danych GUS”, a w przypadku publikowania obliczeń dokonanych na danych opublikowanych przez GUS prosimy o zamieszczenie informacji: „Opracowanie własne na podstawie danych GUS”.

Powiązane opracowania

[Podmioty gospodarki społecznej w 2021 r. – wyniki wstępne](#)
[Organizacje non-profit jako podmioty ekonomii społecznej w 2019 r.](#)
[Spółdzielnie jako podmioty ekonomii społecznej w 2019 r.](#)
[Organizacje non-profit jako podmioty ekonomii społecznej w 2017 r.](#)
[Spółdzielnie jako podmioty ekonomii społecznej w 2017 r.](#)
[Rozwój ekonomii społecznej w 2019 r. Wyniki badań pilotażowych](#)